

LE MONDE diplomatique

БЪЛГАРСКО ИЗДАНИЕ

дипломатик

19 юни 2014, година 11, брой 6 (115) - втора част

lmdbg@press.bg; bg.mondediplo@gmail.com

www.bg.mondediplo.com

8 стр.

НА ТРИБУНИТЕ СЕ РАЖДА КОНТРАВЛАСТ

Как футболните привърженици бележат голове

Давид Гарсия*

В атмосфера на разочарование от политиката и страсти, нажежавани от медиите, петкратният световен шампион Бразилия е домакин на Световното първенство по футбол. Сцена на силни и понякога разюздани вълнения, стадионите, които комерсализираният спорт иска да умири, са и места за общи, колективни действия. Някои сдружения на футболни запалняковци защитават народния характер на този спорт.

САО ПАУЛО, Бразилия, 1 февруари 2014 г. Стотина гневни запалняковци на „Коринтианс“ нахлуват

* Журналист. Автор на *Histoire secrète de l'OM* (Тайната история на „Олимпик“ – Марселия), Flammarion, Париж, 2013.

в тренировъчния център на любимия си отбор с твърдото намерение да накажат двама играчи, смятани за отговорни за серия от поражения. Злощастните футболисти едва се измъкват от отмъщението. Четири дни по-късно по време на мач привърженици на клуба от Сао Паоло влизат в ожесточени сблъсъци... помежду си.

„Тези побойници представляват между 5 и 7% от членовете на асоциации на футболни фенове. Това не са запалняковци, а наркотрафиканти или бандити. Трудно е да бъдат премахнати“, анализира хладнокръвно бразилският социолог Маурицио Мурад (1). Два месеца по-рано при спречквания между привърженици на клуба „Вашко да Гама“ и почитатели на „Атлетико Паранаенсе“ четирима души бяха тежко ранени. От 1988 г. насам двеста тридесет и четирима футболни запа-

лянковци са намерили смъртта си в страната (2). „Хулиганите убиват нашия спорт“, беше заявил Пеле, легендарният бразилски футболист, когато беше министър на спорта в периода 1995-1998 г. (3).

Могат ли да бъдат „премахнати“ неконтролируемите елементи, за да бъде „спасен“ футболът? Някои хора в Бразилия мечтаят да се вземе пример от Англия. От Лондон до Ливърпул през Манчестър стремежът за мирни стадиони се е превърнал в реалност. С цената на това най-бедните привърженици да бъдат оставени настрана.

Бумът на насилието съвпадна с нарастващата власт на парите над футбола през 80-те години на XX век. Вместо традиционните песни в подкрепа на своите отбори, хулиганите предпочитат сбиванията

със съпернически банди. От Обединеното кралство тази тенденция се прехвърли върху целия европейски континент.

Оказа се, че за да се реши проблемът, изграждането на нови стадиони е по-ефикасно от полицейските репресии. По стандартите на съвременния спорт тези своеобразни крепости „са предназначени за зрители на спектакли“. Това се подчертава в Зелената книга за привържениците на спорта, която трима социолози връчиха през 2010 г. на тогавашната

френска държавна секретарка по въпросите на спорта Рама Яд. Когато се забранят трибуните за правостоящи и се поставят седалки навсякъде, комфортът за зрителите нараства значително. Цената на билетите – също. За сезона 2013-2014 г. годишният абонамент за стадион „Емирейтс“, където играе лондонският „Арсенал“, струва минимум 1155 евро. Жалко за безпаричните почитатели на футбола – хулигани или не, те вече нямат средства да подкрепят любимия си отбор (4).

(На стр.4-5)

(1) L'Equipe, Париж, 12 февруари 2014.

(2) Според най-продавания бразилски спортен всекидневник *Лансе*, цитиран от Andrew Warshaw, „Brazilians promise safety and security for 2014 but stats make horrific reading“ (Бразилците обещавам сигурност през 2014 г., но анализът на статистиките е ужасяващ), *Inside World Football*, 10 декември 2013, www.insideworldfootball.com.

(3) Pierre Godon, „Pourquoi les violences entre supporters au Brésil n'ont rien à voir avec la Coupe du monde“ (Защо насилието между запалняковците в Бразилия няма нищо общо със Световното първенство), *France TV Info*, 11 януари 2013, www.francetvinfo.fr.

(4) Същата промяна се наблюдава по бейзболните стадиони в САЩ. Вж. Ричард А. Кайзер, „Светски запалняковци“, *Монд дипломатик*, юли 2008.

Големият трансатлантически пазар

Европейските избори през май 2014 г. показаха растящото неодобрение, което поражда политиката, прилагана на Стария континент. И как отговори Брюксел на това народно негодувание? Като ускори процеса по сключване на споразумението за Голям трансатлантически пазар, по което преговаря тайно с Вашингтон. Този отговор би бил парадоксален, ако приватизациите и свободната търговия не бяха двете обичайни насоки на Европейския съюз. Още през 2008 г. финансовата криза създаде благоприятни условия за либерална офанзива срещу държавните разходи и социалните програми.

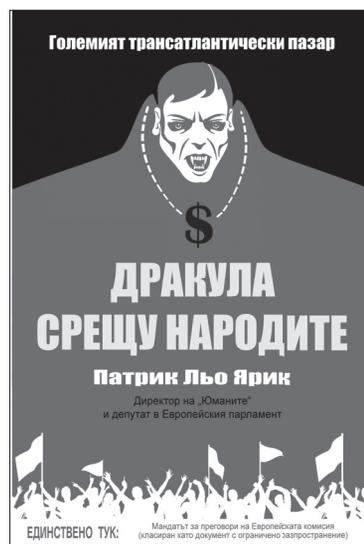
Шест години по-късно Вашингтон и Брюксел искат да приложат същата логика. Икономиката е в застои, безработицата расте, а неравенството лети нагоре – западните ръководители заключават, че е дошло време правото на мултинационалните компании (да трупат още повече печалби) да се наложи над дълга на държавите (да защитават народите си). Обаче все още нищо не е решено. Защото, както в Европа, така и в Северна Америка мобилизацията срещу Големия трансатлантически пазар набира скорост. До такава степен, че адвокатите на споразумението, които мислеха победата си за сигурна, започнаха да се безпокоят.

Днес:

- И Наполеон III избра свободната търговия, на стр. 2
- Въображаемо писмо до акционерите на „Тонсанмо“, на стр. 3
- Хронология на свободната търговия, на стр. 2-3

Нашите предишни публикации:

- Един голям пазар за невменяеми, 15 август 2013
- Трансатлантическото споразумение – тайфун, който заплашва Европа, 21 ноември 2013
- Трансатлантическият капан, 6 март 2014
- Опасност! Трансатлантическо споразумение!, 6 март 2014
- Могъщите прекрояват света, 5 юни 2014
- Десет заплахи за американския народ, 5 юни 2014
- Десет заплахи за европейските народи, 5 юни 2014
- Щастливата глобализация, начин на употреба, 5 юни 2014
- Съдилища за ограбване на държавите, 5 юни 2014
- Чай, сладки и блестящи идеи в хотел „Шангри-Ла“, 5 юни 2014
- Тихо! Преговаряме за вас!, 5 юни 2014
- Отпор в три действия, 5 юни 2014
- Повече от двадесет години подготовка, 5 юни 2014

ТЪРСЕТЕ
ОТ ПОНЕДЕЛНИК,
23 ЮНИ

Големият трансатлантически пазар
ДРАКУЛА СРЕЩУ НАРОДИТЕ
Патрик Льо Ярик
Изд. „Дума“ и „Монд дипломатик“
София, 2014, 152 стр.
ISBN 978-954-92119-7-9
Цена 8 лв.

ЗАГЛАВИЕТО на тази книга звучи страшно, но то изразява истинския характер на проекта за голям трансатлантически пазар, по който северноамериканските и европейските ръководители работят в пълна непрозрачност. Авторът е убеден, че както светлината е пагубна за Дракула, така и осветяването на съдържанието и на последиците от споразумението ще доведе до провала му.

Мандатът за преговори, който си е дала Комисията в Брюксел, носи гриф „Ограничено разпространение в ЕС“ и все още не е публикуван официално. Текстът може да бъде прочетен само в тази книга. Патрик Льо Ярик е успял да се сдобие с него и го е дал за превод, тъй като документът е само на английски.

Патрик Льо Ярик е директор на „Юманите“ и на „Юманите-Диманш“. Депутат и заместник-председател на Конфедеративната група на Европейската обединена левица – Северна зелена левица в Европейския парламент.

Хронология на свободната търговия

Юни 1846 г. Премахват се законите за житните култури в Обединеното кралство и се либерализира търговията с жито (мярката влиза в сила през 1849 г.).

1849-1854 г. Британската корона премахва голям брой мита и Законите за мореплаването (които са забранявали на чужди кораби да внасят други стоки, освен произхождащите от собствената им страна, и са запазвали правото на търговия с колонии единствено за британските кораби).

1860 г. По съвет на френския политически водач Мишел Шевалие и на английския индустриалец Ричард Кобден, Наполеон III отваря вратите на Франция за английските търговци, като подписва френско-английския договор за свободна търговия, който премахва редица мита.

30 октомври 1947 г. Подписва се Общото споразумение за митата и търговията (ГАТТ), предназначено да съгласува митническите правила (влиза в сила на 1 януари 1948 г.). 23 страни подписват споразумението, а през 1994 г. те са вече 120.

Март 1957 г. Ражда се Европейската икономическа общност (ЕИО) с подписването на Римския договор, чиято цел е да се създаде общ пазар, основан на „четири свободи“: свободно движение на хора, услуги, стоки и капитали.

20 ноември 1959 г. Създава се Европейската асоциация за свободна търговия, в която влизат страни нечленуващи в ЕИО (Обединеното кралство, Норвегия, Дания, Швейцария, Португалия, Швеция и Австрия). Включват се също Исландия (1970), Финландия (1986) и Лихтенщайн (1991). Някои страни като Обединеното кралство (1973), Дания (1973), Португалия (1986) и Швеция, Финландия и Австрия (1995 г.) я напускат, за да станат членки на ЕИО.

20 юли 1963 г. Подписва се Конвенцията от Яунде (Камерун) за търговия между ЕИО и 18 африкански държави и Мадагаскар (бивши колонии на различни държави членки на ЕИО).

1 януари 1973 г. Обединеното кралство се присъединява към ЕИО.

28 февруари 1975 г. Първата Конвенция от Ломе (Того) създава понятието „страна от АКТ“ (Африка, Карибите, Тихоокеанския басейн). Текстът потвърждава нереципрочните митнически преференции за износ от страните от АКТ към ЕИО (изключение от правилата на ГАТТ), които не се прилагат за земеделската продукция. В Европа тази продукция е предмет на Общата селскостопанска политика.

1 януари 1989 г. Влиза в сила Споразумението за свободна търговия между САЩ и Канада.

Декември 1992 г. Създава се зона за свободна търговия между страните от Вишеградската група: Чехия, Словакия, Полша и Унгария.

1 януари 1993 г. Към Асоциацията на страните от Югоизточна Азия (ASEAN) се създава зона за свободна търговия. Целта ѝ е да се намалят митническите бариери между шестте държави членки (Тайланд, Сингапур, Малайзия, Индонезия, Филипините и Бруней).

...../.....

АНАТОЛИЙ СТАНКУЛОВ, 2014

Още през XIX век привърженици на свободната търговия и протекционисти водят ожесточени спорове в пресата. Адвокати на търговската „свобода“ или застъпници на „произведено във Франция“, всички те защитават неизменно имащите.

АНТОАН ШВАРЦ*

НА конференция в Брюксел на 7 януари 1848 г. Карл Маркс поставя под съмнение ползите от голямата победа, завоювана през 1846 г. от привържениците на свободния търговски обмен, а именно премахването на законите за зърнените култури в Англия (1). Тогава *свободните търговци*, поддържани от индустриалците, се опитали да спечелят одобрението на народните маси, като заклеили привилегиите на поземлената аристокрация и обещали на трудещите се от града и селото, че реформата ще им донесе чудеса. „Евтин хляб, повисоки заплати, това е единствената цел, за която привържениците на свободната търговия похарчиха милиони“, иронизира лекторът. Маркс опровергава икономическите теории, според които засилването на конкуренцията, предизвикано от свободната търговия, не води до намаление на заплатите. Той напомня, че „при сегашното състояние на обществото“ свободната търговия не е нищо друго освен „свобода на капитала“. Независимо от това той предупреждава аудиторията, че критикувайки свободата на търговията, няма „намерение да защитава системата на протекционизма“, която закриля интересите на поземлените собственици. Защото свободната търговия, макар да задълбочава икономическите противоречия, ускорява социалната революция. И ораторът заключава: „Само в този революционен смисъл, господа, аз гласувам за свободната търговия“.

По същото време във Франция „гласуващите“ в този смисъл не са много. Държавата е протекционистка, а производителите се радват на вътрешен пазар, защитен от законодателство, което мощната митническа администрация прилага грижливо. Каузата на свободната търговия се защитава главно от активно малцинство, от „икономистите“ ученици на Жан-Батист Сей, Адам Смит или Давид Рикардо, подкрепяни от делови среди, заинтересовани от отварянето на пазарите. Така например, търговците от Бордо създават условия за учредяване

* Политолог, съавтор на *L'Europe sociale n'aura pas lieu* (Няма да има социална Европа), Raisons d'agir, Париж, 2009.

И Наполеон III

през 1846 г. на Дружество за свободата на търговията, оглавявано от публициста Фредерик Бастия. Убеден републиканец, надарен с остро перо, той посвещава цялата си енергия на тази борба, вдъхновяван от фигурата на Ричард Кобден, основател на Лигата срещу житните закони в Обединеното кралство. От другата страна и лагерът на протекционистите се мобилизира. През същата година Огюст Мимрел, богат текстилец от Рубе, основава Дружество за защита на националния труд. То обединява мощни индустриалци, които се опасяват, че ще бъдат изложени на чуждестранната конкуренция и желаят интересите им да бъдат защитени с митнически бариери.

**„А фр-р-р-енските овчари, господин председателю!
А фр-р-р-енските пасища!“**

Двата противоположни лагера – на свободния обмен и на протекционизма, разполагат с мощни връзки в пресата, както и с борбени депутати, и се хвърлят в надпревара за спечелване на общественото мнение (2). В първия представители на либералната буржоазия се изтъкват като наследници на Революцията от 1789 г. – търговската свобода, като продължение на политическата свобода, е условие за модернизация на обществото. Те разобличават административните ограничения, задушавачи частната инициатива, и отхвърлят всяко икономическо и социално вмешателство на държавата. Вторият лагер – на консервативно настроените, подкрепя обществения ред, който им осигурява доминираща позиция. Срещу абстрактните аргументи на икономистите, „защитниците на националния труд“ апелират за здрав разум и се представят за адвокати на дребните производители и трудещите се срещу катастрофалните последици от освобождаването на търговския обмен. В изказванията си размахват знамето на националното и най-вече на „произведеното във Франция“.

В известен сатиричен роман, публикуван по същото време – *Жером Патюро търси обществено положение* (3), производител на трикотаж, в разговор с „анкетна комисия по въпросите на промишлеността“, едва не се задавя, когато отговаря на въпроса дали внос на фина вълна от Испания и Саксония не би увеличил качеството на текстила: „А фр-р-р-енските овчари, господин председателю! А фр-р-р-енските пасища! А фр-р-р-енските кучета! По този въпрос убежденията ми са непреклонни. Да живеят фр-р-р-енските овце!“

В статията „Свободна търговия“ на *Речника по политическа икономия* (4) публицистът Гюстав де Молинари остро бичува всички „софизми на политиката на забраните“, противопоставяна на издиганата в култ доктрина. Да се опасяваме, че свободният обмен ще постави нацията в зависимост от чужбина? Глупости – така или иначе никоя страна не може да се изолира напълно. Да се твърди, че митата облекчават данъчното бреме, което тегне над местните производители? Идиотщина – протекционизмът ощетява най-вече производителите и потребителите, които трябва да заплащат по-скъпо суровините и храните. Противниците на свободната търговия твърдят, че „защитават националния труд, за да предотвратят закриването на работни места и да предпазят производството от ударите на чуждестранната конкуренция,

и да гарантират така средствата за съществуване на работниците“ Де Молинари преобръща аргумента: „Като води до поскъпване на всички стоки, системата на забрани намалява потреблението, съответно производството и броя на работните места“. За сметка на това, свободната търговия била синоним на *поевтиняване* и позволявала да се увеличи потреблението, съответно и производството. Казват, че въвеждането на свободна търговия водело до тежко разстройство на обществото? Това пък е аргумент на склерозирани старци: „Трябвало да се откажем от новите машини, от новите методи, от новите идеи, под претекст че пречат на старите машини, на старите методи, на старите идеи?“ Всеки прогрес се придружава от криза или объркване, чиято цена трябва да се плати.

Този спор между вярващи не се приема добре от зараждащото се работническо движение. Според него разграничителната линия между двете тези е опорочена – докато защитниците на „националния труд“ олицетворяват реакцията, икономистите се противопоставят на всякакъв напредък в социалните права.

Неочаквано Наполеон III решава да поведе Франция по пътя на либерализацията на търговския обмен. Императорът вярва в необходимостта от модернизация на промишлеността. Развитието на търговията съпровожда възхода на комуникационните средства. Отварянето ще помогне да спаднат потребителските цени и цените на някои суровини и ще подтикне индустриалците да развият технологиите. До това убеждение са го довели някои радатели за свободен обмен – по-специално Емил и Исак Перер, двама брата основатели на железопътната компания от Париж до Сен Жермен и на „Креди мобилие“, но най-вече Мишел Шевалие, бивш ученик на Сен Симон, държавен съветник и изтъкнат икономист на авторитарния режим.

Императорът възлага на група посветени да подготвят при строга секретност търговски договор с Англия. Той е подписан на 23 януари 1860 г. и е последван от няколко други. Тъй като разполага с подкрепата на селското население, императорът не се страхува от недоволството на индустриалците бонапартисти.

„Нациите се сближават в името на естественото си благо и обменят своите чувства...“

Мишел Шевалие ликува. Според него търговският договор се вписва в едно голямо движение, наследено от Френската революция, което води човечеството по пътя на Просвещението. Благодарение на свободната търговия, „нациите се сближават в името на естественото си благо; те постепенно се отърсват от тесногърдите идеи, предразсъдъците и омразата, които ги разделят, не за да се погълвят една друга до създаване на монотонна и безплодна униформена

(1) Вж. Карл Маркс, „Слово за свободната търговия“ (извадки), *Монд дипломатик*, март 2009.

(2) David Todd, *L'identité économique de la France* (Икономическата идентичност на Франция), Grasset, Париж, 2008.

(3) Louis Reybaud, *Jérôme Paturot à la recherche d'une position sociale* (Жером Патюро търси обществено положение), т. II, Paulin, Париж, 1846, онлайн издание в Gallica, <http://gallica.bnf.fr>.

(4) Charles Coquelin, Gilbert-Urbain Guillaumin (съставители), *Dictionnaire de l'économie politique* (Речник по политическа икономия), Librairie Guillaumin, Париж, 1852-1853.

избра свободната търговия

маса, а за да обменят за обща полза своите чувства, идеи и произведенията на промишления си труд“.

Във всички спорове по въпросите на търговията, които разтърсват Републиката до края на века, социалистите се стремят да прокарат специфична идеологическа позиция. По време на разисквания в Камарата през 1897 г. Жан Жорес напомня, че социализмът отхвърля едновременно „свободната търговия, която е международна форма на икономическата анархия,

и протекционизма, който днес може да е изгоден единствено на малцинството от големи собственици“ (5). Според него разискванията следва да бъдат водени от гледна точка на социалната организация на производството и на данъците, на които ръководителите отказват да подложат капитала.

Но Жорес не изключва протекционизма. В случай че социалистическата идея бъде осъществена в отделна страна, той смята, че като запазва „многобройни и все по-тесни връзки с външния свят“, тази

нация би прибягнала до внос на чуждестранни стоки само „доколкото те биха допринесли за собственото ѝ развитие“, т.е. след като най-напред развие до максимум вътрешното си производство.

(5) Jean Jaurès, *Socialisme et paysans, discours prononcés à la Chambre des députés les 19, 26 juin et 3 juillet 1897* (Социализмът и селячеството, речи пред Камарата на депутатите на 19, 26 юни и 3 юли 1897 г.), E. Crété, Corbeil, 1897, в В онлайн издание в Gallica.

АНТОАН ШВАРЦ
LE MONDE DIPLOMATIQUE
Превод Станимир Делчев

До акционерите на „Тонсанмо“ (въображаемо писмо)

Уважаеми акционери,

Привличаме Вашето внимание към изключителните възможности, които предлагат водените в момента преговори за Голям трансатлантически пазар. Този договор би трябвало да доведе до неударим ръст на Вашите дивиденди и да засили позициите ни на световен лидер в сферата на семената за посев, генномодифицираните организми (ГМО) и защитата на земеделските култури. Чрез него могат да бъдат възнаградени упоритите ни усилия за лобиране, полагани в продължение на дълги години.

Бихме искали на първо място да ви успокоим. Въпреки че президентът на Френската република Франсоа Оланд заяви на 2 октомври 2013 г., че ще направи „всичко възможно земеделците да не бъде предмет на преговорите със САЩ“, защото френските продукти „не могат да се подчиняват само на пазарните правила“, земеделците реално е част от мандата за преговори, който Франция подкрепи при гласуването. Големият трансатлантически пазар ще ни предостави възможността да намалим прекалено ограничителните европейски разпоредби в здравеопазването и опазването на околната среда, които ни пречат да изнасяме свободно хербициди, пестициди и ГМО.

В рамките на преговорите и чрез нашето лоби – Индустриалната организация по биотехнологии, ние протестираме срещу разликата в нормите, които продължават да действат в САЩ и в ЕС. Настояваме „да бъде прекратено неоснователното бавене, когато се разглеждат молбите ни за въвеждане на нови биотехнологични продукти“ (1). Ще разчитаме на подкрепата на някои страни членки като Обединеното кралство, чийто премиер Дейвид Камерън заяви: „Всички карти трябва да бъдат свалени на масата. И трябва да се заемем със същността на нормативните въпроси, така че даден продукт, приет от едната страна на Атлантика, да може незабавно да излиза на пазара от другата страна“ (Уолстрийт джърнъл, 12 май 2013).

Трябва да се премахне едно сериозно препятствие – „принципът за предпазливост и оценка на риска“. Той задължава да доказваме липсата на риск от даден продукт, преди този продукт да се появи на пазара в Европа. Тази отживелица подчинява нашите ГМО на една процедура за разрешения и на една задължителна публична оценка на риска. В резултат населението на Стария континент ще се възползва едва от петдесетина генномодифицирани продукта, вместо от стотиците, разпространявани от другата страна на Атлантика, където потребителите скоро ще могат да открият вкуса на генномодифицираната сьомга.

Големият трансатлантически пазар ще премахне пречки като задължението на територията на ЕС генномодифицираните продукти да се отбелязват върху етикетите. Беше време да реагираме и доказателство за това е фактът, че този абсурден проект започва да се харесва в някои американски щати (2).

Вярно е, че политически ще бъде трудно да постигнем пълно съгласуване на нормите при подписването на споразумението – вече започват да се надигат граждански протести. За щастие обаче два механизма, включени в мандата за преговори, ще позволят нормите да се съгласуват и след подписването. От една страна, предвиденото уреждане на проблемите между инвеститори и държави ще ни позволи да оспорваме пряко онези разпоредби, приети от ЕС, от

*Доцентка по икономика, съпрегсегателка на Научния съвет на Асоциацията за облагане на финансовите транзакции в полза на гражданите (Attac).

държавите или от местни сдружения, които забраняват, например, отглеждането на ГМО във Франция. От друга страна, един „съвет за нормативно сътрудничество“, съставен от представители на американски и европейски агенции за регулация, ще контролира всички съществуващи и новопоявяващи се норми дори преди да бъдат представени за одобрение от законодателните органи.

Друг елемент на преговорите ни интересува особено силно – правата върху интелектуалната собственост. Целта е всички земеделци да бъдат задължени да си набавят семената от нас. Така всеки селски стопанин, заподозрян, че неправомерно притежава патентован от нас сорт семена, ще бъде съден за фалшифициране. Собствеността и банковите му сметки ще бъдат запорирани. Всички купувачи на реколтата от тези семена ще бъдат обвинявани в укриване на фалшификати. По този начин ще стане практически невъзможно да правят собствена селекция и продукция. Това подсказва битката, която спечелихме срещу кolumбийските земеделци по силата на друго споразумение за свободна търговия със САЩ. Благодарение на нашия натиск колумбийското правителство беше принудено да унищожи реколтата, добита от такива семена (3). Подобни клаузи за интелектуална собственост има и в споразумението между Европейския съюз и Канада, което в момента се ратифицира. По тези клаузи сега се водят преговори в рамките на Големия трансатлантически пазар.

И накрая трансатлантическото партньорство отваря пътя за чувствително намаляване на митата. В ЕС митата върху земеделската продукция са доста по-високи в сравнение със САЩ – 13% в ЕС, срещу 7% в САЩ (4). Тези мита все още защитават много важни производства, особено в животновъдството, и понякога надхвърлят 100% (5). Тяхното намаляване ще позволи конкуренцията да заработи с пълна сила и да се засили износът на генномодифицирано жито и соя. То ще насърчи земеделците по селата да възприеме по-конкурентен модел на производство, да намали производствените разходи в едни все по-големи и все по-механизирани стопанства, които използват все повече пестициди, хербициди и, да се надяваме, ГМО.

Както виждате, уважаеми акционери, благодарение на Големия трансатлантически пазар за нас, а това означава и за Вас, се очертава светло бъдеще.

Ръководството на „Тонсанмо“,
със съдействието на Орели Труве*

(1) „Transatlantic Trade and Investment Partnership. Comments submitted by Biotechnology Industry Organization (BIO)“ (Трансатлантическо партньорство за търговия и инвестиции. Коментари на Индустриалната организация по биотехнологии), документ USTR-2013-0019, www.bio.org.

(2) „TAFTA as Monsanto's plan B: A backdoor to genetically modified food“ (TAFTA като план Б на „Монсанто“: задна вратичка за генномодифицираната храна), Public Citizen, www.citizen.org

(3) „Accords de libre-échange. Droit de propriété intellectuelle sur les semences ou souveraineté alimentaire, les parlementaires européens doivent choisir“ (Споразумения за свободна търговия. Право на интелектуална собственост върху семената за посев или продоволствен суверенитет – на еврoпeнaтaтaтe им предстои да избират), прeсcъoбщeниe нa нaкoлкo синдaкaлнa oргaнизaция и aсoциaция, 25 мaй 2014.

(4) Lionel Fontagné, Julien Gourdon, Sébastien Jean, „Les enjeux économiques du partenariat transatlantique“ (Икономическите залози на трансатлантическото партньорство), *La Lettre du CEP II*, № 335, Париж, 30 септември 2013, www.cepii.fr.

(5) Jacques Berthelot, „La folie d'intégrer l'agriculture dans le projet d'accord transatlantique“ (Безумието да се включи земеделците в проекта за трансатлантическо споразумение), *Solidarité*, 30 март 2014, www.solidarite.asso.fr.

LE MONDE DIPLOMATIQUE
Превод Методи Кръстев

...../.....

15 април 1994 г. Споразумението от Маракеш между страните членките на ГАТТ учредява Световната търговска организация.

1 януари 1994 г. Влиза в сила Северноамериканското споразумение за свободна търговия (NAFTA) между САЩ, Канада и Мексико.

9-11 декември 1994 г. На среща на върха на американските държави в Маями президентът на САЩ Бил Клинтън лансира идеята за Американска зона за свободна търговия (ALCA).

1 януари 1995 г. Създава се Световната търговска организация.

1997 г. Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) предлага на членуващите в нея държави Многостранно споразумение за инвестициите (МСИ).

18-19 април 1998 г. Втора среща на върха на американските държави в Сантяго де Чиле: официално откриване на преговорите за ALCA.

Октомври 1998 г. Франция се оттегля от проекта за МСИ след масови обществени протести.

23 юни 2000 г. Споразумения от Котону – споразумение за свободна търговия между Европейския съюз и 77 страни от АКТ.

20-22 април 2001 г. По време на третата среща на върха на американските държави в Квебек се огласява предварителният проект за ALCA.

25-26 март 2004 г. Европейският съвет издига като „приоритетна“ директивата на Фриц Болкешайн за либерализиране на пазара на услуги.

4-5 ноември 2005 г. По време на четвъртата среща на върха на американските държави в Мар дел Плата (Аржентина) проектът за ALCA е отхвърлен вследствие на масови народни протести.

8-9 декември 2007 г. Среща на върха Европейски съюз – Африка в Лисабон, посветена на изработването на Споразумение за икономическо партньорство.

22 септември 2008 г. Лансиран е проектът за Транстихоокеанско партньорство (TPP), който има за цел да се създаде най-голямата зона за свободна търговия в света. В преговорите участват САЩ, Чили, Нова Зеландия, Бруней и Сингапур.

20 ноември 2008 г. Среща на върха на 21 държави от Азиатско-тихоокеанското икономическо сътрудничество (АПЕС) в Лима (Перу). Присъединяват се Перу, Австралия и Виетнам.

28 април 2011 г. В Лима (Перу) се създава Тихоокеанският алианс (между Перу, Колумбия, Чили и Мексико), с цел поощряване на „свободното движение на стоки, услуги, хора и капитали“.

11 ноември 2011 г. Среща на върха на АПЕС в Хонолулу (САЩ).

18 юни 2012 г. Мексико се включва в преговорите за Транстихоокеанско партньорство (TPP).

19 юни 2012 г. Канада се включва в преговорите за Транстихоокеанско партньорство (TPP).

24 юли 2013 г. Япония се включва в преговорите за Транстихоокеанско партньорство (TPP).

7 декември 2013 г. На среща в Бали 159 делегати от държави членки на СТО утвърждават споразумение за либерализация на търговския обмен на световно равнище. Целта му е да улесни международната търговия чрез опростяване на граничните процедури и премахване на голям брой търговски „бариири“.

Как футболните привърженици бележат голове

(От стр. 1)

През първото десетилетие на XXI век известни английски отбори бяха купени от богаташи или от инвестиционни фондове. „Манчестър Юнайтед“, емблематичният отбор от северната част на страната, стана собственост на американец „Не плащайте на Глейзър!“ „Нито цент за милиардера Малкълм Глейзър!“, скандирах хиляди гласове. Твърдо решени да запазят семейната атмосфера на някогашния „Манчестър Юнайтед“, самоотлъчили-те се основават през 2005 г. футболния клуб „Юнайтед“. Този самоуправляващ се отбор взема на сериозно демокрацията с активно участие на хората. „По време на годишно общо събрание изборът на „Макдоналдс“ за спонсор беше подложен на гласуване. 95%

от футболните привърженици казаха „Не“ на „Макдоналдс Юнайтед“, ликува Вини Томпсън, говорителят на този скромен клуб от седма група, господар на съдбата си.

Пионери в еманципацията на футбола от бизнеса, привържениците на клуба от град Суонси (Уелс) експериментират с един междинен вариант – между капитализъм и колективна собственост. През октомври 2001 г. клубът е на ръба на фалита и е преотстъпен за една символична лира на Тони Пети, австралийски бизнесмен, който живее в Лондон. Тъй като са скептично настроени към способността на новите ръководители да оправят положението, сто и петдесет привърженици на отбора създават асоциация.

След като членовете се увеличават на шестстотин, те успяват да накарат група дребни акционери да намерят надеждни купувачи. „Докато протестира на улицата с искания за оставка на Пети, тази група преговаря за връзките с консорциум от местни предприемачи, привързани към клуба и готови да инвестират в дългосрочен план“, разказва със самоуверена усмивка секретарят на асоциацията Найджъл Хамър.

Накрая Пети се предава и през януари 2002 г. преотстъпва клуба на консорциума. Групата събира 50 000 лири от дарения, придобива 20% от капитала и заема пълноправно място в управителния съвет. „За да се избегне господството на един-единствен акционер, притежателите на дяловете не могат да контролират повече от 25% от капитала. Колкото до поста на управител, той е запазен за привържениците и не може да бъде премахнат“, уточнява Хю Куз, представител на асоциацията в съвета. Оздравен икономически, за два сезона „Суонси“ преминава от четвърта в първа група.

В близост до стадиона, до който се стига покрай една река, тренировъчният терен отразява начина на разрастване

на клуба. „Вместо да спекулира с големи суми при договарянето на играчи, „Суонси“ инвестира 6 милиона лири в това съоръжение, което впоследствие ще остане за младите му играчи“, подхваля Алън Луис, отговарящ за връзките с обществеността. В момента професионалните състезатели ригат топката под зоркия поглед на Хю Дженкинс. Петдесетгодишният президент на „Суонси“ се подготвя за мача срещу „Арсенал“. „Мястото, отредено на феновете, не гарантира оцеляване на клуба“, предупреждава той.

Нито „умерените“ заплати, както показват поршетата и фераритата, паркирани пред седалището на клуба. В името на конкуренцията „Суонси“ не се разграничава от финансовата практика в елитния футбол и се съобразява с баснословните заплати във Висшата лига. Годишният абонамент пък възлиза на 459 евро, което

Германските клубове със статут на асоциации

ГЕРМАНСКИТЕ клубове, които имат статут на асоциации, функционират по системата „50+1“, която дава на привържениците мажоритарно право на глас. Единствено при

висока цена за хората със скромни възможности. „Това е компромис между икономическите ограничения и волята да се позволи на възможно най-голям брой хора да подкрепят клуба си“, заявява Луис.

Асоциацията на запаленковците, създадена в Обединеното кралство в края на 90-те години, се застъпва за активно участие на феновете в решаваните органи. „Търсенето на незабавни постижения е една от основните причини за кризата, която застрашава съществуването на редица клубове. Тази асоциация препоръчва едно по-плавно развитие“, обяснява Антония Хагеман, председателка на сдружението на европейско равнище. В асоциацията има представители от двадесет и две страни, по-специално от Германия и Испания, където значителната някога контравласт на феновете подмолно се поставя под съмнение.

„Волфсбург“ и „Байер“ (Леверкузен), които изцяло принадлежат съответно на „Фолксваген“ и „Байер“, това право на контрол отсъства. Като се позова на принципа за равнопоставе-

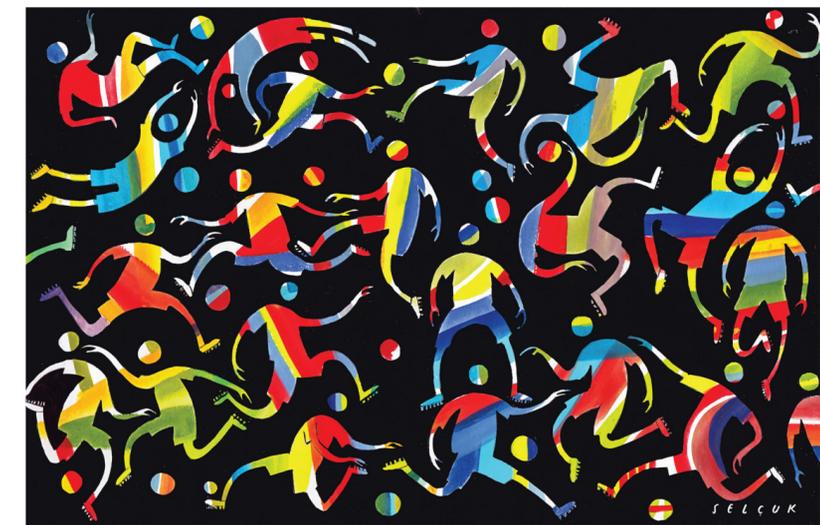
ност, президентът на „Ханوفر 96“ настоя да купи целия клуб. На 30 август 2011 г. спортният арбитражен трибунал удължава искането му и така навърно извести края на този нетипичен модел. „Всъщност след това решение правилото „50+1“ вече не съществува. Отсега нататък марките не използват клубовете ни като обикновени рекламни инструменти“, опасява се Йенс Вагнер, говорителят на сдружението на привържениците на „Хамбургер“. Жаден за реклама, „Ред Бул“ набра скорост със създаването през 2009 г. на отбора „РазенБалшпорт“ (Лайпциг). Приблизителното погерманчване на името му позволи да заобиколи действащото законодателство, което забранява марките.

Другият футболен клуб от Хамбург – „Санкт Паули“, не се подчинява на настъпващата стандартизация на германския футбол и остава верен на радикалната си алтернативна култура. Клубът отразява непокорното състояние на духа на един беден квартал, известен със своя червен район и своята пънкарска общност. Той се уповава на антирасисткия си и антифашисткия характер и остава привързан към прогресивния си идеал, дори с риск да вегетира във втора група. И

дума не може да става стадион „Милернтор“ да се прекръсти по името на някой спонсор. Вярно е, че за първи път бяха построени ВИП ложи. Но въпреки това новата трибуна разполага с десет хиляди правостоящи места за хора от народа (от общо дванадесет хиляди). Най-евтините билети струват 7 евро.

В Испания влиянието на футболните привърженици значително намалю след 1990 г. Социалистическото правителство на Фелипе Гонсалес задължи със закон клубовете да се превърнат в акционерни дружества със спортна цел, като така премахна режима на сдружението. Всички членове на сдружението притежаваха дял от клуба и така бяха колективни собственици. Като такива те избираха ръководителите си. Единствен по рода си в Европа, този начин на функциониране, който гарантира равни права на принципите „един член – един глас“, беше норма в продължение на десетилетия. Само четири клуба успяха да съхранят тези стари правила: „Барселона“, „Реал“ (Мадрид), „Атлетик“ (Билбао) и „Атлетико Осасуна“.

Вдъхновителите на закона от 1990 г. възприемаха привилегиите на сдружениците като

пречки пред инвестициите. Те твърдяха, че замаяната им със стабилни акционери ще помогне на клубовете да просъществуват. Обаче това не се случи – напротив, желанието да се привлечат на всяка цена най-добрите играчи води до сериозно задължняване. Много клубове рискуват да изпадат в друга група и дори в някои случаи да изчезнат. „Атлетико“ (Мадрид) се поддаде на грандиозната и увеличи дълга си десеторно. За да го компенсира, той утрои цените на абонаментите“, казва със съжаление Емилио Абехон, говорителят на сдружението „Димни сигнали“. Тази група от привърженици се бори вече

десет години срещу акционерите на мадридския клуб. Тя ги обвинява в непропорционално присвояване, потвърдено от редица съдебни решения.

Президентът, избран от сдружениците през 1987 г., покойният Хесус Хил, бивш кмет на Марбеля, ултралиберал и ксенофоб, починал през 2004 г., стана собственик на „Атлетико“ в момента, когато клубът се превърна в акционерно дружество през септември 1991 г. С помощта на сдружениците си Енрике Сересо, той сложи ръка върху 90% от дяловете, без да плати стотинка, и то напълно незаконно. Поради изтичане на давност Хил избегна затво-

ра, подобно на Сересо, който го наследи начело на клуба.

На 4 февруари 2014 г. обаче испанският Върховен съд анулира едно непропорционално увеличение на капитала. В резултат на това Сересо и фамилията Хил може да загубят мажоритарния си дял. „Това открива пътя пред двадесетте хиляди миноритарни акционери да избират нов управителен съвет“, коментира Абехон, изпълнен с надежда. Дали това не са първите щрихи на едно мирно и демократично подкрепяне на отборите?

Давид Гарсия
LE MONDE DIPLOMATIQUE
Превод Павлина Колева

След падането на Берлинската стена стандартизирането в Централна и Източна Европа обхваща и футбола. Големите клубове там, структурирани дълги години по начин, различен от този на западните отбори, станали прещявка на олигарси, придобили парите си по нечест начин. Остават слетните и скандалите, подклаждани от шепя новобогаташи.

БАЛТАЗАР КРЮБЕЛИЕ*

ПОВЕЧЕТО западноевропейски футболни клубове са изградени идентичността си около географски, културни и евентуално политически оси. Така „Олимпик“ (Марсилия) във Франция или „Манчестър Юнайтед“ в Обединеното кралство се характеризират с антагонизма си по отношение на столичните отбори. В Испания „Атлетик“ (Билбао) е известен с това, че набира играчи само с баска „националност“. На Изток обаче главните клубове възникват от сдружения, свързани с водещите държавни или професионални институции, които обуславят и имената им. И до днес изобилстват имена като ЦСКА (Централен спортен клуб на армията) и „Локомотив“ (клуб на железничарите) в България и Русия, „Динамо“ (клуб на Министерството на вътрешните работи) в Русия, Украйна, Хърватия. Разбира се, съществуват и варианти, свързани с населено място: „Стяуа“ (Букурещ) – Румъния, „Дукла“ (Прага) – Чешка република, „Хонвед“ (Будапеща) – Унгария, са

* Преводач.

клубове на военни институции, но те не носят обичайните в такива случаи имена. В Югославия „Партизан“ (Белград) дълго време се свързваше с полицията, а в Полша „Лех“ (Познан), наричан още „Колелюж“ (железничар) – с националната железопътна компания.

През 90-те години на миналия век тези местни особености постепенно избледняха. С многозначителното изключение на ЦСКА (Москва) – клубът, в който Министерството на отбраната продължава да е главен акционер. В останалите случаи става дума просто за „марка“, към която запаленковците изглеждат силно привързани, както показва злополучният опит на хърватския президент националист Франьо Туджман да преименува през 1993 г. „Динамо“ (Загреб) в „Хърватия“ (Загреб).

Източна Европа прие с ентузиазъм правилата на модерния футбол. До такава степен, че заприлича на деформирано отражение на западните порочи – агентите там имат пълна свобода на действие, трансферите се правят без убедителна спортна логика, а разликите в бюджетите на отборите стават все по-големи. Богатите клубове привличат масово играчи от чужбина. Това пречи на конкурентите им да укрепват икономически, като продават свои играчи. Принуждава ги да се отказват от повишаване на спортното майсторство, тъй като това им излиза върше скъпо. Вследствие на този стил на работа цените на билетите се повишиха, а броят на зрители по стадионите чувствително намалю (вж. статията по-горе).

Отвора това отборите в Източна Европа отвориха много широко вратите и капиталата си за инвеститори, заобогатели през 90-те години на миналия век. Тези ръководители

от нова порода успяха да намерят своето място в европейския пейзаж. По настояване на мнозина от тях, сред които Ринат Ахметов, собственик на „Шахтър“ (Донецк) – Украйна, президентът на Съюза на европейските футболни асоциации (УЕФА) Мишел Платини започна голяма реформа на Шампионската лига, с цел да се гарантира по-добра представителност на клубовете от Централна и Източна Европа.

Тези необичайни персонажи, често с тайнствено минало, вече доминират във футболните дела на половината континент. Някои от тях поеха функциите си в условия на насилие: Ахметов наследи Ахат Брагин, който стана жертва на атентат; шестима президенти на българския „Локомотив“ (Пловдив) загинаха, проназани от куршуми, в периода 1995-2007 г. Веднъж утвърдили се, повечето от тях се вразумиха. Изключението правят малцина, които упорито отказват да се съобразяват с умерения, дискретен, търпелив и разумен модел на управление, възхваляван от специализираната печат. Те пишат собствената си история с цената на милиони, скандали и грубиянски език. Така си осигуряват известност. Тези самовластници, достойни да бъдат герои на спектакли по американски кеч (1), вдигат голям шум около себе си извън терена и са постоянно в светлината на прожекторите, като боряват умело с изкуството на полемиката.

Във Франция този вид хищници се възплъщаваха през 80-те години от Клод Без или от Бернар Тапи и известността им се разпростри далече извън очертаванията на клубния им стадион. Луи Николен, президентът на спортния клуб „Монпелье Еро“, е един от последните представители на порода, която е на изчезване. При един запомнил се изблик на невъздържаност

той нарече капитана на противников отбор „жалък педант“ (2). След изразеното от медиите възмущение, той в крайна сметка се извини, без да демонстрира особена изисканост: „Десет минути, преди да кажа тази дума „педант“, дори не знаех за нея. Чувах съм я тук-там. (...) Когато застанах пред микрофона, тази дума звучеше в главата ми. Иначе не съм хомофоб, извиних се“. И добави: „Никога не съм имал нещо против гейовете. Колкото повече ви има, толкова повече мацки остават за нас.“ (3)

След падането на „народните демокрации“ в началото на 90-те години публиката по стадионите на Централна и Източна Европа откри този своенравен тип ръководители. Един от тях е роденият в Беловар през 1959 г. Здравко Мамич, вездесеща фигура в хърватския футбол. Той е предприемач, заобогатил от инвестиции в лесовъдска компания и един ресторант. След като по време на войните в Югославия през 90-те години препродава дяловете си на търговец на оръжие, Мамич става спортен агент на различни играчи. Той изкачва стъпалата в „Динамо“ (Загреб) и се издига до президент.

Успоредно с дейността си начело на клуба Мамич сключва много договори, които го свързват с футболисти от този клуб – най-титлулования в страната. Синът му Марио също е спортен агент и сред клиентите му са много ветерани на столичния отбор. Това положение на явен конфликт на интереси предизвиква недоверство у поддръжниците на отбора. Но да се пита по този въпрос главният заинтересован, може да се окаже опасно.

В края на 2010 г. по време на размяна на реплики с журналисти един въпрос

повдигна тази тема. Мамич, който дотогава заявяваше, че е готов да отговаря на всякакви въпроси, отвърна с усмивка на журналиста: „Ти си един от най-големите лъжци и измамници в тази страна. Ти си негодник и чудовище. Ти лъжеш непрекъснато“. Но събеседникът му продължи с въпросите и Мамич загуби самообладание: „Синът ми прави това, което искам и което ми изглежда добре. Безмозъчен кретен. (...) Когато напусна „Динамо“, ще те пребия като куче.“ Кражчиата журналист направи последен опит и тогава Мамич напълно загуби контрол: „Спри да лъжеш този народ, който страда!“, изкрещя той. Нямах право. Заради хора като тебе аз минавам за декадент идиот и за насилник.“ (4)

Малко по на изток Джордже „Джиджи“ Бекали е пълновластен господар в „Стяуа“ (Букурещ). Той е роден в сравнително заможно семейство на овцевъди и натрупа пари от сделки с недвижими имоти, като през 1998 г. прави заменки на терени с румънската армия. Осъществена крупна печалба става обект на много разследвания на съдебни процеси. Появяват се съмнения дали документът му за собственост е валиден и дали армията има право да препродава парцели в същинския център на града. Без да го е грижа какво ще кажат хората, Бекали успява да влезе в капитала на „Стяуа“ (Букурещ), да отстрани последователно от надпреварата всички кандидати за президент на бившия клуб на армията и в последна сметка да придобие мажоритарния дял от акциите през февруари 2003 г. След 2007 г. той официално прехвърля по-голямата част от акциите си на своите племенници.

Когато оглавява един от най-популярните клубове с най-много титли, Бекали

си осигурява и отлични условия да пропагандира политическите си идеи. В периода 2004-2012 г. бизнесменът ръководи партията от християндемократи „Нова генерация“. В началото това е центристка формация, която по-късно той превръща в крайна националистическа партия, вдъхваща се от фашистките идеи отпреди войната. Бекали често използва расисти и хомофобски обиди и не пропуска случай да тормози журналистите. За кратко време е депутат в Европейския парламент.

През 2007 г. съперник на неговия клуб беше „Клуж“ – по името на града, в който има значителен процент унгарскоговорящи. Бекали заподозря „унгарските франкмасони“, че финансират противниците му. Това подозрение засили още повече амбицията отборът му да победи, защото „Румъния ще стане за смях пред света, ако шампионатът бъде спечелен от унгарци“ (5). Той подчерта по този повод, че за разлика от противниковия отбор неговият е съставен само от румънски играчи. В крайна сметка „Клуж“ спечели титлата, а Бекали се утеша с мисълта, че е купил Антонио Семедо. Той посрещна чернокожия нападател на „Клуж“ с топли думи: „Не обичам цветнокожите, но нямам избор, защото той е много добър играч и не може да го оставим на унгарците.“ (6)

За тези спрехави президенти може да е важно да дразнят журналистите, за да си създават някаква репутация, колкото и негативна да е тя. В същото време обаче те се стремят да поддържат сред привържениците култ към личността си, граден върху всемогъществото им. За тази цел взимат редица брутални решения за уволнения и назначения на треньори. И ако в тази област възнаграденията и законите във Франция подтикват към известна

предпазливост, на изток от някогашната Желязна завеса си позволяват всякакви волности. След юни 2005 г. Мамич нае и уволни дванадесет треньора, въпреки че клубът му спечели последователно девет шампионски титли на Хърватия. За сравнение, „Олимпик“ (Марсилия), представян обичайно като нестабилен отбор, смени през същия период само пет треньора.

В Румъния Бекали също стана специалист по привличане на чудодейния (временно, разбира се) треньор. През август 2010 г. Виктор Питурка подаде оставка след петдесет и девет дни начело на отбора. Президентът повери ръководството на Илие Думитреску, „свестен човек... който работи безплатно“. Месец по-късно същият вече му се струваше „прекалено голям мюсюлманин“ и бързо го отпрати. След това Бекали се ориентира към Мариус Лакатуш, в когото видя „дългосрочно решение за „Стяуа“. Но през март 2011 г. бившият специалист с международна известност на свой ред подаде оставка. „Тук аз правя отбора, ръжи президентът на клуба, не си играем на демокрация“. Четвъртият му избраник за треньор за сезона беше Сорин Карту. „Давам му три месеца, после ще видим.“ (7) На 5 май специалистът напусна, без да си поиска заплатата. Тези методи се прилагат по-скоро, за да всяват страх, отколкото да носят популярност. Привържениците както на „Динамо“, така и на „Стяуа“ постоянно протестират срещу стила на управление на президентите на двата клуба чрез бойкот или демонстрации, които понякога са доста масови, въпреки победите.

В момент, когато световните и европейски футболни институции изтъкват обединяваща и хуманен характер на този спорт, индустрията на играта с кръ-

лата топка се мъчи да се отърве от онези свои представители, които й създават неприятности, като гръмопосамо споделят наляво и надясно това, което колегите им са се научили да премълчават. В крайна сметка в медиите се утвърди игра на лов на „добри клиенти“, които по-лесно да бъдат оплювани.

През 2010 г. Влатко Маркович, по онова време президент на Хърватската футболна федерация, заяви, че хомосексуалистите нямат място в националния отбор. Журналистите, жадни за сензации, се втурнаха да търсят мнението от вездесещия Мамич. „Няма ли нормални неща, които да ви интересуват, или само приказки като тези? 90% от това, което пишете, никога не става, каза президентът на „Динамо“ (Загреб). Но все пак ще ви кажа мнението си, защото очевидно то ви интересува. В моята селекция също няма да има играчи гейове. Къде е проблемът? Не си представяме хомосексуалист, който влиза в единборство, който с шпагат или с глава отнема топка на противника и т.н. По-скоро си го представям като танцьор, артист, писател или... журналист.“ (8)

(1) Вж. „Grandeur et délire du catch américain“ (Величие и копнеж на американския кеч), Le Monde diplomatique, май 2010.
(2) Интервюиран от „Канал Плюс“ след мача „Оксер“ – „Монпелье“, 31 октомври 2009.
(3) Mici libre, Saint-Jean-de-Védas, 30 ноември 2009.
(4) Импровизирана пресконференция, Загреб, 22 декември 2010.
(5) Пресконференция, Букурещ, 15 ноември 2006.
(6) Пресконференция, Букурещ, 31 октомври 2008.
(7) Пресконференция, Букурещ, съответно 13 август, 29 септември, 20 октомври и 6 март 2010.
(8) Пресконференция, Загреб, 15 ноември 2010.

Защо преговорите в Близкия

Израело-палестинските преговори приключиха без никакъв резултат. Самите американски пратеници бяха изненадани от непреклонността на Бенямин Нетаняху. Това обаче няма да постави под въпрос подкрепата на Вашингтон за Тел Авив. Непопулярният президент Махмуд Абас склони да се обърне към „Хамас“, за да се опита да възстанови палестинското единство.

АЛЕН ГРЕШ

ПРЕГОВОРИТЕ трябваше да започнат с решение да се замрази изграждането на нови заселнически селища. Преценихме обаче, че това е непостижимо поради състава на израелското правителство, ето защо се отказахме.“ Това са думи на неназован висш американски служител в отговор на въпрос на известния журналист Нахум Барнеа от израелския всекидневник *Йедиот Ахронот*, провел анкета (1) за провала на израело-палестинските преговори. Същият източник допълва: „Не бяхме

си дали сметка, че [министър-председателят Бенямин] Нетаняху използва обществените поръчки за строеж в заселническите селища като средство, с което осигурява оцеляването на собственото си правителство. Не бяхме осъзнали също, че продължаването на строежите позволява на някои министри да саботират много ефективно успеха на преговорите. (...) Чак сега, след провала им, научихме, че това строителство [на четиринадесет хиляди жилища] предполага много мащабно отчуждаване на земи.“

Американците „не знаеха“

НА въпроса „Бяхте ли изненадани, когато разбрахте, че израелците не проявяват сериозен интерес към хода на преговорите?“ официалният представител от администрацията на Обама отговаря: „Да, бяхме изненадани. Когато г-н Моше Яалон, вашият министър на отбраната, заяви, че единственото, към което се стреми Джон Кери [американският държавен секретар], е да получи Нобелова награда, това беше за нас ужасна обида, при положение че ние всъщност работехме за вас.“

Въпреки че източниците на Барнеа са анонимни, знаем, че авторът е имал достъп до всички американски пратеници, по-специално до Мартин Индик, натоварен от президента Барак Обама да ръководи израело-палестинските преговори, възобновени през юли 2013 г., които трябваше да приключат за девет месеца, на 29 април 2014 г. Основният аргумент се изчерпва с три думи: „Ние (американците) не знаехме.“ Не знаехме какво означава изграждане на заселнически селища, не знаехме, че израелското правителство няма интерес да води преговори.

Може ли да се вярва на това? САЩ, основни съюзници на Израел, участници в „мирния процес“ от четири десетилетия, „не знаели“? Как да повярваме, че Джон Кери е могъл да пресече океана десетки пъти, да води стотици часове консултации, телефонни и видео разговори, да множи срещите на четири очи с повечето ръководители от района за сметка на други

международни въпроси, как да вярваме, че е посветил толкова енергия за разрешаването на един конфликт, за да „осъзнае едва сега“, че израелците не се интересуват от преговорите? Та нали от десет години „процесът от Осло“ е погребан под натиска на заселническата политика? Повече от триста и петдесет хиляди души са се заселили след 1993 г. на Западния бряг и в Източен Йерусалим. А Вашингтон все още не бил разбрал?

С какво е пълна главата на Джон Кери? Защо такова усърдие в провалите? Наистина ли „не е знаел“? Всъщност Кери, подобно на президента Обама и всички техни предшественици, толкова силно са прегърнали тезите на Тел Авив, че вече не виждат реалностите и не разбират гледната точка на палестинците. Ръководителят на палестинската делегация за преговорите Саеб Ерекат се обърна към израелците с думите: „Вие не ни виждате, ние сме невидими.“ Тази реплика чудесно би подходила и за САЩ (2). За тях, както и за израелците, важи един стар принцип: „Моето си е мое, за твоето може да се спори“. Завладените през 1967 г. земи са „спорни територии“, а всички права на палестинците – по отношение на Източен Йерусалим, поселенията, сигурността, бежанците, водата и т.н., подлежат на договаряне. Всички отстъпки са за сметка на окупираниите, а не на окупаторите. В същото време Израел тръби, че като приема да върне 40% от Западния бряг, прави болезнена отстъпка, която застрашава сигурността и правата на „еврейския народ“ върху Ерец Израел („земята на Израел“) и т.н.

Тази позиция служи на израелското правителство да умножава препятствията и да изисква отстъпка след отстъпка, но нито една не изглежда достатъчна. Макар че палестинците признаха държавата Израел, обратното не стана. От тях се изисква да признаят и еврейския ѝ характер – искане, което никога не е било предявявано нито към Египет, нито към Йордания (3), нито към палестинците по време на първия мандат на Нетаняху (1996-1999).

Този път обаче арогантната им непреклонност развали настроението на американските висши служители и това се прояви неколккратно. Някои от тях, сред които президентът Обама, посочиха, че съществуването на една-единствена на историческата територия на Палестина. Самият Кери отпрати предупреждение срещу евентуална система на „апартейд“, макар че бързо си взе думите назад (4).

На първо време Вашингтон изказа задоволството си от протичането на преговорите. Палестинската власт „прегълтна“ много нарушения на международното право: демилитаризация на бъдещата палестинска държава; израелско военно присъствие на река Йордан в продължение на пет години, заменено впоследствие от американско; премиване на йерусалимските поселения под израелски суверенитет; обмен на територии, който позволява на 80% от заселниците на Западния бряг да се присъединят към държавата Израел. И накрая, завръщането на бежанците да бъде подчинено на съгласието на Тел-Авив (5). Никой друг палестински ръководител не е отивал толкова далеч по пътя на отстъпките, колкото Махмуд Абас, и е малко вероятно в бъдеще да се намери друг, който би ги приел.

На всяка една от тези крачки напред (или назад, в зависимост от гледната точка) Израел отговори с гръмко „Не!“. Както споделя един от американските източници на Барнеа, „Израел изрази нуждата си от сигурност на Западния бряг. Поиска пълнен контрол върху териториите [американците никога не казват „окупирани“, въпреки резолюция 242 на Съвета за сигурност на ООН от ноември 1967 г.]. За палестинците това означава (...) че Израел ще контролира Западния бряг завинаги.“ При това никога сътрудничеството с палестин-

ската власт в областта на сигурността не е било по-тясно, а сигурността на израелците – по-гарантирана за сметка на палестинците. Последните сякаш живеят заключени в клетки поради преразпределянето на териториите и са подложени на унижения от непрестанния контрол. Те често дават човешки жертви на Западния бряг и в Газа. През 2013 г. са били убити тридесет и шест палестинци, т.е. три пъти повече, отколкото предишната година, според организацията за защита на човешките права „БЦелем“.

Германска наказателна мярка

НЯКОЛКО седмици преди крайния срок – 29 април, стана ясно, че Нетаняху само се стреми да печели време. Най-напред се отрече от обещанието си да освободи четвъртата група палестински затворници, задържани преди 1993 г. Палестинската власт отвърна, като ратифицира някои международни споразумения, по-специално Женевските конвенции, които уреждат задълженията на окупационните сили и които израелското правителство нарушава с лека ръка от 1967 г. насам. Но засега се въздържа да ратифицира конвенцията за Международния наказателен съд (МНС), която би позволила преследването на израелските ръководители за военни престъпления и престъпления срещу човечеството. Според МНС настаняването на засел-

ници в окупирана територия е военно престъпление.

Когато израелското правителство потвърди решимостта си да продължи контрола върху Западния бряг „*овеки и векови веков*“ (Библия, Книга на пророк Даниила, 7-18), президентът Абас, непопулярен и силно оспорван в редовете на „Фатах“, реши, че е време да се сложи край на разделението, което от 2007 г. вреди на палестинската кауза. Условието бяха узрели и от двете страни. Самият „Хамас“, отслабен от блокадата, установена от Израел и новите египетски власти, както и от мощната антипалестинска кампания, подклаждана от Кайро, оспорван отвътре от по-радикални организации, по-специално „Ислямски джихад“ и групировките, които се обявяват за сред-

(1) Nahum Barnea, „Inside the talks' failure: US officials open up“ (Провалът на преговорите откъм: американски висши служители разказват), 2 май 2014, www.ynetnews.com.

(2) Цитирано от Martin Indyk, „The pursuit of Middle East peace: A status report“ (В търсене на мир в Близкия изток: доклад за състоянието), Washington Institute for Near East Policy, Вашингтон, 8 май 2014.

(3) Sylvain Cypel, „L'impossible définition de l'„Etat juif““ (Невъзмож-

ната дефиниция на „еврейската държава“), Orient XXI, 5 май 2014, www.orientXXI.info.

(4) „John Kerry dément avoir qualifié Israël d'„Etat d'apartheid“ (Джон Кери отрича да е наричал Израел „държава на апартейда“), 29 април 2014, www.lemonde.fr.

(5) Charles Enderlin, „Les Américains rejettent la responsabilité de l'échec sur Israël“ (Американците хвърлят отговорността за провала върху Израел), blog Géopolis, 3 май 2014.

ЗА ТВОЕТО МОЖЕ ДА СЕ СПОРИ“

изток винаги се провалят

ни с „Ал Кайда“, подкрепи идеята.

На 23 април т.г. бе подписано споразумение за създаване на „експертно“ правителство начело с Абас и за провеждане на парламентарни и президентски избори в срок от шест месеца. Организацията за освобождение на Палестина (ООП) също би трябвало да проведе вътрешни избори и да включи „Хамас“, който никога не е членувал в нея. Това споразумение съответства на подписаното в Кайро през 2011 г., което беше потвърдено в Доха през 2012 г., но не е прилагано досега. Израел използва като претекст споразумението от 23 април, което не предизвиква възмущение във Вашингтон и бе посрещнато със задоволство от Европейския съюз, за да прекъсне преговорите, които и без това бяха в закънена улица. „Абас трябва да избере или да сключи мир с Израел, или да се помири с „Хамас“ (6), заяви Нетаняху, който предишните месеци оспорваше представителността на Абас, под претекст че той не контролира Газа... Палестинският ръководител му отговори, че бъдещото пра-

вителство ще бъде съставено от технократи и независими политици: „Израелците питат: това правителство признава ли Израел? Отговарям: разбира се. Отрича ли се от тероризма? Разбира се. Признава ли международното право? Разбира се.“ (7)

Същите въпроси могат да бъдат отправени и към Нетаняху, към правителствената му коалиция и към партиите с фашистки характер, които участват в нея, като „Еврейски дом“ на Нафтали Бенет и дванадесетте му депутати (от общо сто и двадесет) (8). Признават ли те независима палестинска държава в границите от 1967 г. или резолюциите на ООН? Разбира се, че не.

Но продължителното прекъсване на преговорите не е в интерес на Вашингтон и Тел Авив. „Съществува съвсем конкретна и непосредствена опасност за Израел, ако се опита да наложи икономически санкции срещу палестинците, обяснява американски служител, интервюиран от Барнеа. Те могат да имат бумерангов ефект (...) Могат

да доведат до срив на Палестинската власт и тогава израелските войници, за ужас на майките си, ще трябва да се нагърбят с битието на два милиона и половина палестинци. Държавите дарителки ще спрат да плащат, а сметката от три милиарда долара ще трябва да бъде платена от вашия министър на финансите.“ (9)

От друга страна, докато трае прословутият „мирен процес“, призивите за санкции и бойкот на Израел имат помалък отзвук (вж. статията по-долу). Неслучайно именно след прекъсването на преговорите правителството на Ангела Меркел реши да откаже на Израел субсидия за закупуването на германски атомни подводници, което ще струва стотици милиони долари на израелските данъкоплатци (10). А и Европейският съюз, след толкова протакания и благосклонност към Израел, може също да наложи санкции.

Едно нещо няма да се промени – каквито и да са нарушенията на международното право, САЩ ще стоят здраво зад Израел. Както обясни

наскоро Индик, „американо-израелските отношения се промениха из основи [след войната през октомври 1973 г.]. Само хората, които познават нещата от вътре (а аз имам тази привилегия), могат да свидетелстват колко дълбоки и силни са връзките, свързващи нашите две нации. Когато президентът Обама говори с основателна гордост за „ненарушими“ връзки, той го мисли и знае за какво говори.“ (11) Индик допълва, че противно на това, което се случи след войната през октомври 1973 г., когато държавният секретар Хенри Кисинджър договаряше споразумение между Израел, от една страна, и Сирия и Египет, от друга, Обама никога

не би прекъснал военните отношения с Тел Авив, както направи тогава президентът Ричард Никсън.

„Палестинска държава – утре, винаги утре!“ Така може да бъде резюмирана американската позиция (12). Трябва да приемем тази даденост – Вашингтон няма да установи сам и без натиск мир в Близкия изток. Ще са необходими силни санкции срещу Израел от държавите и бойкот от страна на гражданското общество, за да могат най-сетне палестинците да празнуват „догодина в Йерусалим“.

АЛЕН ГРЕПШ
LE MONDE DIPLOMATIQUE
Превод Станимир Делчев

крайната десница), април-май 2014.

(9) Цитирано от Nahum Barnea, цит. съч.

(10) Barak Ravid, „Germany nixes gunboat subsidy to Israel, citing breakdown of peace talks“ (Германия отказва на Израел субсидия за закупуване на военни плавателни съдове заради прекъсването на мирните преговори), Haaretz, Тел Авив, 15 май 2014.

(11) Martin Indyk, „The pursuit of Middle East peace“, цит. съч.

(12) Martin Indyk, „The pursuit of Middle East peace“, цит. съч.

Бойкот, ИЗТЕГЛЯНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ И САНКЦИИ

Израелски тревоги

Американските дипломати се правят, че едва сега разбират израелския подход на свършените факти и разрушителните последици от заселническата политика. Голям брой хора и фактори от икономическата, културната и политическата сфера решиха да прибегнат до по-различни методи, за да се сложи край на безнаказаността на Израел и за да се спазва международното право.

ЖУЛИЕН САЛЕНГ*

НА 4 март 2013 г. министър-председателят на Израел направи поредното си изказване на ежегодната политическата конференция на Американско-израелския комитет по обществени въпроси (АРАС) – главното произраелско лоби в САЩ. Бенямин Нетаняху се спря на теми, които не изненадаха особено наблюдателите: израелската сигурност, Сирия, иранското ядрено въоръжение, изискванията към палестинските участници в преговорите и т.н. На този ден обаче се появи и нова тема, която зае една четвърт от времето за изказване на министър-председателя, а именно международната кампания „Бойкот, изтегляне на инвестициите и санкции“ срещу политиката на Израел. Тя беше спомената цели осемнадесет пъти...

Кампанията беше подета през юли 2005 г. от сто седемдесет и две палестински организации (1). Тя цели да се наложат „ненасилствени санкции (...) докато Израел не изпълни своето задължение да признае неоспоримото право на палестинците на самоопределение и докато не се съобрази изцяло с принципите на международното право“ (2). Препоръчват се три вида мерки: бойкот на израелската икономика и институции, изтегляне на чуждестранните инвестиции, санкции срещу държавата и нейните ръководители.

На въпросната конференция на АРАС Нетаняху обвини инициаторите на кампанията, че „забавят мира“, „укрепват палестинската позиция“ и „правят невъзможни взаимните отстъпки“. Освен критика на основанията и целите на движението израелският премиер изрази съмнение в неговата ефективност. Според него

то по никакъв начин няма да засегне израелския икономически просперитет.

Очевидният парадокс между вниманието, отделено на кампанията, и твърдението за нейната неефективност бил само привиден. „Това, че движението ще се провали, не значи, че не трябва да се борим енергично с него“, поясни Нетаняху и така издаде сериозната дилема, която стои пред израелските управници – ако признаят, че кампанията засяга страната им, биха поощрили организаторите ѝ, а ако я игнорират, биха им дали пълна свобода на действие.

Защитниците и противниците на „Бойкот, изтегляне на инвестициите и санкции“ са единодушни по един основен пункт – напоследък движението бележи безпрецедентно развитие, на което дори организаторите му не са смеели да се надяват. Така например американският държавен секретар Джон Кери посочи, че в случай на провал на водените преговори Израел рискува да изпадне в изолация.

На 1 февруари 2014 г. в Мюнхен той предупреди: „Що се отнася до Израел, виждаме как се разраства кампанията за делегитимизирането му, към която гражданството не е безразлично. Говори се за бойкот и други

подобни.“ Думите на Кери предизвикаха лавина от критики в Израел. В някои от тях Кери дори беше обвинен, неоснователно, че оправдава бойкота и използва въпросната кампания, за да се упражни натиск върху израелското правителство и да му се наложи неблагоприятно за интересите му споразумение.

Последните успехи на кампанията обясняват безпокойството на американските власти. В края на януари 2014 г. Норвежкият суверенен фонд – най-големият в света, с 629 милиарда евро (3), прибави

към своя „черен списък“ две израелски компании – „Африка Израел Инвестмънтс“ и „Дания Сибъс“, заради участието им в изграждането на заселнически селища в Йерусалим. По същата причина един от водещите холандски пенсионни фондове – PGGM (150 милиарда евро), изтегли няколко десетки милиона евро от пет израелски банки. От своя страна германското правителство обяви, че няма повече да спонсорира израелските предприятия за високи технологии, разположени в заселническите земи в Йерусалим или по Западния бряг на река Йордан.

„Аферата Согастрийм“

КАМПАНИЯТА „Бойкот, изтегляне на инвестициите и санкции“ напоследък пожъна успехи и в други области, не само в икономическата. През февруари т.г. Асоциацията за американски изследвания, научно дружество, в което членуват пет хиляди души, прие с 66% от гласовете резолюция за прекратяване на отношенията с израелските висши учебни заведения.

(1) За повече подробности по зараждането на кампанията вж. Уили Джакъс, „Израел – застрашен от кампанията за бойкот, изтегляне на инвестициите и санкции“, Монд дипломатик, септември 2009.

(2) Вж. пълния текст на възванието на www.bdsfrance.org.

(3) Този управляван от Норвежката банка фонд се захранва от приходите от нефта и инвестициите в чужбина, www.regjeringen.no.

* Съавтор на „Израел – страна на апартейда?“, L'Harmattan, Париж, 2013.

Бойкот, изтегляне на инвестициите и санкции

Израелски тревоги

(От стр. 7)

За Омар Баргути, един от главните активисти на движението, подобни успехи са също толкова важни, ако не и повече, от завоюваните в икономическата област: „Влиянието на този ведомствен бойкот, осъществяван от важни организации като Асоциацията за американски изследвания, далече надхвърля университетската институция и превръща кампанията в основателна тема за дебати в медиите.“ (4)

Но аферата „Содастрийм“ е вероятно случаят, който най-ярко показва силата на движението за солидарност с Палестина. „Содастрийм“ е израелска мултинационална компания за производство на апарати за газирание на напитки, разположена в заселническото селище Мале Адумим край Йерусалим. Тя отдавна е мишена на движението за бойкот. През януари 2011 г. в доклад на израелската асоциация „Who Profits“ (Кой извлича полза), специализирана в проучване на предприятията, облагодетелствани от заселническата политика, „Содастрийм“ е обвинена, че експлоатира палестински ресурси и работна ръка. Акциите на различните групи участнички в кампанията се насочват срещу апаратите на „Содастрийм“ и срещу търговските марки, които ги разпространяват, като „Дарти“ във Франция.

За да подобри представата на хората за себе си, „Содастрийм“ нае Скарлет Йохансон, една от най-предпочитаните актриси на режисьора Уди Алън. Тя се снима в рекламен клип за марката, предвиден да бъде излъчен на 2 февруари т.г.

по време на финала на първенството по американски футбол на САЩ. Рекламата обаче бързо е открита и пародирана от авторите на кампанията за бойкот, които разобличават заселническата политика и рекламираната от актрисата подкрепа за нея.

После движението се обвърна към неправителствената организация „Оксфам“, която действа на палестинска територия. От 2007 г. Скарлет Йохансон е една от нейните посланички на добра воля. На 30 януари организацията обяви скъсване на отношенията с актрисата: „Въпреки че „Оксфам“ уважава независимостта на своите посланици, считаме, че ролята на г-жа Йохансон в промоционалната реклама на фирмата „Содастрийм“ е несъвместима с тази на международен посланик на „Оксфам“. (...) „Оксфам“ е против всякакъв търговски обмен със израелски заселнически селища, тъй като той е незаконен според международното право.“ (5)

Аферата „Содастрийм“ незабавно отекна във Франция. Пропалестинските активисти предупреждават различни художници, че „Содастрийм“ е сред официалните спонсори на Международния фестивал на комиксите в Ангулем.

В отворено писмо от 31 януари над стотина автори, сред които и десетима носители на награди от предишни издания на фестивала, публично изказват своето възмущение. Те заявяват, че са „изненадани, разочаровани и възмутени, след като разбират, че „Содастрийм“ е един от официалните спонсори на

Международния фестивал на комикса в Ангулем“, и изискват от организаторите да „скъсат всякакви връзки между Фестивала и тази позорна фирма“.

Художникът Жак Тарди и певицата Доминик Гранж изказаха своето огорчение: „Ръководството [на Фестивала] ни подведе и не счете за нужно да ни информира, че тазгодишното издание се финансира отчасти от фирма, разположена на окупирани палестински територии, с което показва своето одобрение на заселническата политика на израелската държава, блокадата на ивицата Газа и непрестанното погазване на правата на палестинския народ“.

Аферата „Содастрийм“ е свидетелство за обективните граници и противоречията на израелска стратегия за борба с

движението за бойкот. Каквото и да говори Б. Нетаняху, израелските власти считат кампанията за „стратегическа заплаха“. През юни 2013 г. израелският министър-председател й посвети специално закрито съвещание. Той повери отговорността за борбата срещу тази „инициатива за дискредитиране на Израел“ на своя министър по стратегическите въпроси Ювал Щайниц, който координира органите за сигурност, разузнавателните и дипломатически служби, ангажирани в борбата срещу „стратегическите заплахи“, сред които на първо място се нарежда иранското ядрено въоръжение. Тези нови пълномощия на министерството, прочуто със своите операции по дестабилизиране и дезинформация, разкриват колко сериозно гледа Израел на кампанията за бойкот. Но дали е ефикасна предприетата контраатака?

Да се облече окупацията в благоприличие

СТРАТЕГИЯТА да не се признава открито кампанията за бойкот, докато всъщност се води борба срещу нея, може наистина да се обърне против тези, които я прилагат. От рекламната кампания на „Содастрийм“ до патронажа на културни мероприятия и поканите до световноизвестни интелектуалци или артисти, израелската тактика е да се придава благопристойност на окупацията и заселническата политика. Много често обаче тя успява единствено да предизвика възмущение в среди, където до този момент няма или едва съществува някаква мобилизация.

Изявленията на Ципи Ливни, министърка на правосъдието, отразява тази безизходница: „Живеем под похлупак. Цялата страна е откъсната от международната действителност. (...) Бойкотът настъпва и се разраства равномерно. И който не желае да го види, накрая неминуемо ще го изпита върху себе си.“ (6) Избраният отпор не е ефективен, защото се упражнява почти изключително в словесната сфера и се забравя за все

по-явната същина на упорството на Израел да не допуска какъвто и да било компромис спрямо палестинците.

Макар че е неин двигател, дейността на активистите не е достатъчно обяснение за разрастването на кампанията. Мобилизацията се подхранва от действията на израелската политика: блокадата на Газа, смъртоносни бомбардировки през зимата на 2008-2009 г., непрекъснатото възобновяване на строителните работи в заселническите селища, кървавото нападение над „флотилията на мира“ през май 2010 г.

Благодарение на кампанията за бойкот и поддръжката ѝ от народа движението за солидарност с палестинците постепенно завладява средния и дори висшия ешелон на някои институции. Като проява на растящото възмущение от израелската политика тази динамика няма да бъде надвита от стратегията за „десатанизация“ на Тел Авив. „Има опасност погизването на правата на палестинците в името на нашето изключително право на земята да доведе до международен остракизъм по отношение на Израел и, ако това се случи, то няма да е израз на антисемитизъм“, прозорливо предупреди неотдавна израелският историк Зеев Щернхел (7).

Жулиен САЛЕНТ

LE MONDE DIPLOMATIQUE
Превод Христина Костова

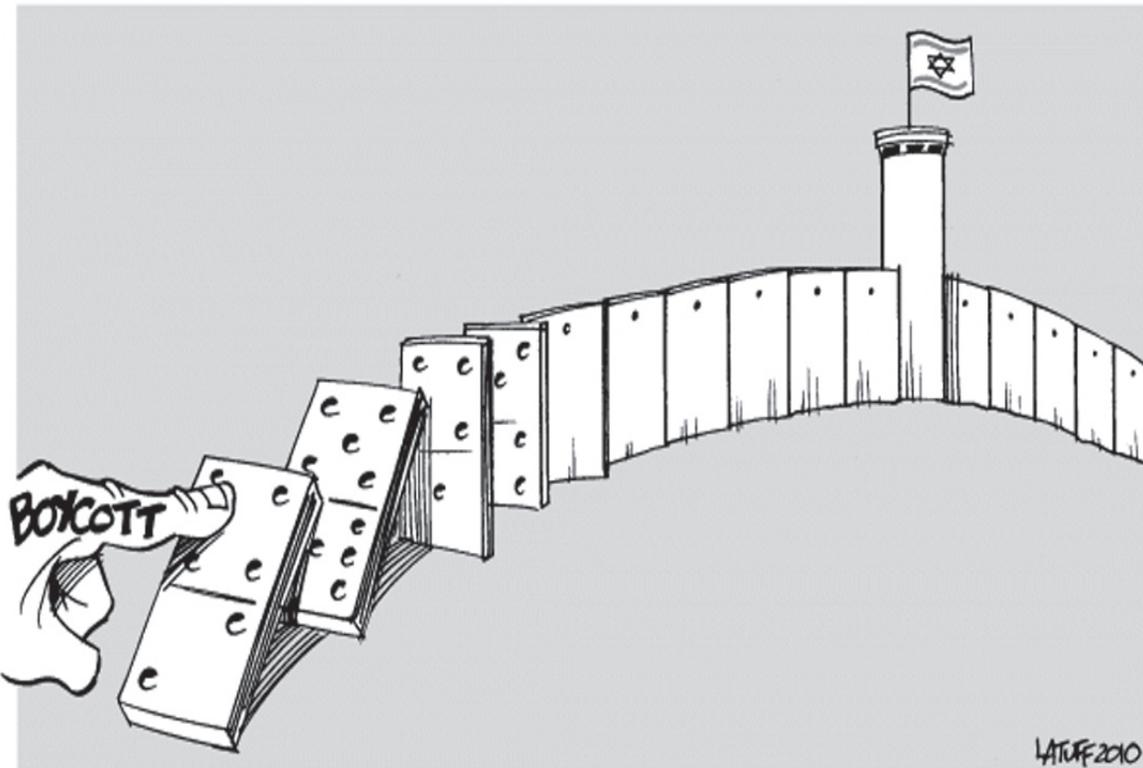
(4) Jan Walraven, „BDS is on the rise“ (Кампанията „Бойкот, изтегляне на инвестициите и санкции“ е във възход), Palestine Monitor, 24 февруари 2014, www.palestinemonitor.org.

(5) „Israel-SodaStream: Scarlett Johansson n'est plus ambassadrice pour Oxfam“ (Израел-„Содастрийм“: Скарлет Йохансон вече не е посланик на „Оксфам“), съобщение на агенция

„Франс прес“ от 30 януари 2014.

(6) „Livni: We're living in bubble, disconnected from world“ (Живеем под похлупак, откъснати от света), Ynetnews, 30 декември 2013, www.ynetnews.com.

(7) Catherine Gouëset, „Pourquoi le boycott commence à faire peur à Israël“ (Защо бойкотът започва да плаши Израел), www.lexpress.fr, 6 февруари 2014.

Вестник
„МОНД дипломатик“Директор
проф. д.ф.н. Венко КЪНЕВОтговорен редактор
Юрий БОРИСОВРедактори
Дора Чичкова,
Павлина Колева

„Монд дипломатик“ започва да излиза на български език през ноември 2004 г. под името „Свят и дипломация“. От ноември 2005 г. българското издание носи сегашното си име. От началото на 2010 г. „Монд дипломатик“ излиза всеки първи и трети четвъртък на месеца като приложение на в. „Дума“.

Във Франция вестникът се издава от SA Le Monde diplomatique, в което акционери са SA Le Monde, Асоциация Gunter Holzmann и Асоциацията на приятелите на Le Monde diplomatique.

Директор
Serge HALIMIГлавен редактор
Pierre RIMBERTОсновател:
Hubert BEUVE-MÉRY

Преминали директори:
François HONTI (1954–1972),
Claude JULIEN (1973–1990),
Ignacio RAMONET (1990–2008)

За контакт с българската редакция:

София –1000, ул. „Позитано“ 20 А

Вестник „Дума“ (Монд дипломатик – българско издание)
тел. +359 2 8773447; +359 2 9705 209, e-mail: lmdbg@press.bg; bg.mondediplo@gmail.com
www.bg.mondediplo.com

Очаквайте следващия брой
на 3 юли 2014 г.